

▲ ЦІЛЮЩА СУМЩИНА. Хата Параски Богуш в с. Косівщина

Олександр ГРІНКА

ЩО ПОБАЧИЛА І ЩО ВРАЗИЛО УКРАЇНСЬКУ ПОЕТЕСУ В КОСІВЩИНІ

Про перебування Лесі Українки на Сумщині в селі Косівщина і писалося, і говорилося багато ще з середини минулого століття. Замітки про цей факт з'являлися і в сумській пресі. «От тільки ніде не зустрічалось жодної згадки: а чи ж залишилися в тому селі бодай найменші сліди перебування славної української письменниці, першої серед поетес світу. І ось торік восени в одіну з неділь я вирішив відвідати Косівщину, бо, на мою думку, кращого відпочинку, ніж мандри по рідному краю, не існує, - писав відомий журналіст Геннадій ПЕТРОВ у 1966 р. в газеті «Вперед». - Те, що вдалося побачити, перевершило всі сподівання. В селі ще й досі збереглася хата народної лікарки Параски Богуш, до якої в 1889 р. приїздила на лікування поетеса. Хата від років похилилася на бік і стоїть, як мовчазний свідок тих численних відвідин, які знало село в другій половині ми-

ся. Було тоді в селі всього 15 дворів. Власне, це був хутір з однією-однісінькою вуличкою. Тепер Косівщина велике село, в якому розташований один із кращих колгоспів району. Я двічі повторив слово збереглася, бо скоро вже, можливо, не буде ні тієї хати, ні тієї вулиці. На їх місці гулятимуть хвилі Косівщинського моря, яке зараз будується.

Найбільша несподіванка чекала мене попереду. виявилось, що живий один дідусь, який на власні очі бачив Лесю Українку. Це колгоспний сторож Яків Євдокимович Богуш. Коли приїздила поетеса, мав він дев'ять років. За довгий вік чимало сплигло подій. Тільки дідусь досі добре пам'ятає, що хвора дівчина, яка ходила по селу з паличкою, відразу привернула загальну увагу. Вона була худорлява, просто зодягнена. І що найбільше вражало: була наче б то з багатої сім'ї, а розмовляла українською мовою, розпитувала селян про їх життя. Серед всіх, хто приїздив лікуватись здалеку, таких не траплялось ні раніше, ні пізніше».

Мати поетеси Олена Пчілка відважилася повезти дочку до Параски Богуш після безуспішного застосування багатьох наукових методів лікування. Після того як у 1889 р. на консультації у харківського професора Груббе підтвердився діагноз Лесі - туберкульоз кісток, зажурена жінка поїхала з донькою на Полтавщину. На хуторі Зелений Гай зустрілася вона з матір'ю Панаса МИРНОГО. Від старенької почула про народну цілительку з Косівщини. І вирішила спробувати.

Параска Богуш була з кріпаків. Пан ніби-то виміняв її на собаку. Звідки в неї був хист до лікувння - невідомо. Весною і восени збирала лікарські трави та коріння на запашних луках біля річки Сумки. Брала зілля і в сумських крамарів, готувала настояні на травах ванни і лікувала ними людей.

Лікування в Косівщині було схоже на лікування в Криму, тільки в Криму ванни гріються на сонці, а в баби Параски за сонце правила піч. Витримати процедури народної цілительки було дуже важко, до того ж Параска Назарівна була дуже вимогливою до своїх пацієнтів. Є про це свідчення самої Лесі Українки в листі до знайомої Антоніни Макарової: «...коли я була у Харківщині, в Сумському уїзді, у тієї баби, що лічить людей гарячими ваннами, то в неї було немало слабих, таких як Ваш брат, і вони дуже добре піддавались ліченню... У неї лічитись недорого, бо вона ціни не назначає, а всякий дає скільки може. Живуть хворі на хуторах у сільських хатах, без великих вигід, се правда, але все ж при догляді. Лічить вона тільки літом, починаючи з мая... Одно, за що можу ручатися, що ся баба не мошенниця, вона не вірить ні в які шептання, виливання і т.п., а лічення її дуже схоже до лічення грязевими ваннами в Криму, тільки що там ванни гріються на сонці, а в неї піч служить сонцем. Скука у неї диявольська, але чого чоловік не витерпить, як знає, що се треба!...»

Наслідки лікування були дуже вдалі – поетеса перший раз у житті помітно поправилася, та й з ногою її стало краще. Вона могла вже сама одягнути панчохи та черевики - того не могла робити раніше.